

REZISTENȚA OPUSĂ DE POPULAȚIA AUTOHTONĂ DIN ȚARA FĂGĂRAȘULUI FAȚĂ DE OFENSIVA REGALITĂȚII MAGHIARE ÎN SECOLELE XIII—XIV.

de VALENTINA POPA

Primele mențiuni documentare referitoare la ținutul Făgărașului apar în prima jumătate a secolului al XIII-lea; două documente din 1222, unul emis de Andrei al II-lea, regele Ungariei și altul de papa Honoriu al III-lea, atestă existența Țării Făgărașului în această vreme sub numele de „terra Blachorum”¹. O găsim apoi menționată în 1291², ca parte autonomă a Transilvaniei sub stăpânire maghiară și ulterior, în 1302³, când este pomenită pentru prima oară cu numele de district. Este atestată după aceea în stăpânirea domnilor Țării Românești care au primit-o ca feudă de la regii ungari în schimbul recunoașterii suzeranității. Aceștia au stăpânit-o cu titlu de *ducat*, purtând în titlul domnesc și pe acela de *duce de Făgăraș*⁴, reușind să o mențină vreme de două secole, cu mici intermitențe, în funcție de relațiile cu regii Ungariei.

Când și cum a pătruns regalitatea ungară în Țara Făgărașului? Regele ungar Bela al III-lea așază la sfârșitul secolului al XII-lea, în localitatea Cîrța, situată în partea vestică a ținutului făgărașan, călugări cistercieni aduși de la abația Igrış din Ungaria⁵. În 1205 Andrei al II-lea dăruiește mănăstirii cistercite de la Cîrța un teritoriu care aparține făgărașenilor și anume partea ce se întinde între piraiele Arpașul și Cîrța, între Olt la nord și culmea Carpaților la sud⁶, ținut pe care-l întărește numitei mănăstiri în 1223: „de asemenea mai întărim prin privilegiul de față ținutul luat de la Ballacis, pe care mai înainte îl dăruisem... acelei mănăstiri, punind să i se dea în stăpânire prin mijlocirea credinciosului nostru... Benedict, care în vremea

¹ *Documente privind istoria României, C, Transilvania, I (1075—1250)*, București, 1951, p. 183; Șt. Pascu și V. Hanga, *Crestomație pentru studiul statului și dreptului R.P.R.*, București, 1958, p. 259.

² *Documente privind istoria României, C, Transilvania, II (1251—1300)*, București, 1952, p. 369.

³ Ion cav. Pușcariu, *Fragmente istorice*, IV, Sibiu, 1907, p. 29.

⁴ Zimmermann, Werner, Müller, *Urkundenbuch*, II, Sibiu, 1897, p. 306.

⁵ A. Bunea, *Stăpînii Țării Oltului*, Academia Română, discurs de recepțiune nr. XXXIV, București, 1910, p. 7.

⁶ *Ibidem*; V. Vătășianu, *Istoria artei feudale în Țările Române*, I, Editura Academiei, 1959, p. 98; G. Opreșcu, *Bisericile cetăți ale sașilor din Ardeal*, Editura Academiei, 1957, p. 145.

aceea era voievod⁷, și tot atunci se precizează încă odată hotarele: „hotarele acestui ținut începînd de la riul Olt... se suie printr-o mlaștină ce se numește Eguerpaták, pînă la făgetul numit Nocebic, și la capătul acestui făget, se varsă în riulețul numit Arpaș și de aici, de-a lungul aceluiași riuleț se urcă pînă la munții înalți și mergînd pe acești munți se coboară spre plaiul de miazăzi pînă la riul numit Cîrța și pe acest riu ajunge la riul Olt și aici se sfîrșește.”.

Au existat păreri potrivit cărora în momentul înzestrării cisterciților de la Cîrța cu locurile mai sus menționate, românii ar fi fost scoși de pe acel teritoriu⁸. Acest lucru nu este adevărat deoarece actul din 1252 emis de regele ungar Bela al IV-lea îi menționează sub numele de „români de Cîrța” ca locuind pe acel teritoriu⁹.

În scopul apărării colțului sud-estic al Transilvaniei și pentru catolicizarea populației ortodoxe românești, în 1211 regele Andrei al II-lea aduce în Țara Bîrsei ordinul cavalerilor teutoni, cărora le dă și partea estică a ținutului făgărășan. Două documente, unul din 1211¹⁰ și altul 1222¹² menționează hotarul vestic al acestei donații regale făcute teutonilor: „iar primul hotar al acestui ținut începe de la întăriturile cetății Hălmeag și merge așa urcînd pe Olt în sus pînă la întăriturile cetății Ungra și de aici... urcînd astfel pe Olt pînă unde se varsă Prejmerul în Olt...”¹³. Se pare că cetatea Hălmeag menționată pentru prima oară în 1211 și 1222 se află în dreapta Oltului, corespunzîndu-i pe linia sudică satele Șercaia și Vad din ținutul făgărășan. Dacă este așa, înseamnă că teutonilor le-a fost dăruită nu numai Țara Bîrsei ci și o porțiune estică a ținutului făgărășan și anume cea care cuprinde satele Șercaia, Văd, Părău, Veneția, Cuciułata, Fîntîna pînă la Mateias și Dopca pe care mai tirziu le vom găsi atestate în documente ca aparținînd Țării Făgărașului.

Unii istorici sînt de părere că teutonilor nu le-a fost conferită prin donație regală, ci că aceștia s-au extins cu forța în partea estică a Țării Făgărașului, această extindere contribuind la alungarea lor în 1225 din Țara Bîrsei¹⁴. Fie că le-a fost dăruită prin diploma andreiană, așa cum pare să rezulte din documentele din 1211 și 1222 fie că și-au întins stăpînirea în mod abuziv în această parte a Țării Făgărașului, sigur este că ordinul teutonilor a stăpînit teritoriul estic al ținutului făgărășan, mai sus menționat. Această stăpînire rezultă și din următorul fapt: teutonii erau supuși din punct de vedere bisericesc, scaunului apostolic al Romei care-și exercita jurisdicțiunea asupra Țării Bîrsei printr-un decan sau arhiepiscop¹⁵. Cînd teutonii au fost

⁷ *Documente privind istoria României, C, Transilvania (1075–1250)* București, 1951, p. 200.

⁸ I. Pușcariu, *op. cit.*, p. 22.

⁹ A. Bunea, *op. cit.*, p. 22.

¹⁰ *Documente privind istoria României, C, Transilvania, II (1251–1300)*, București, 1952, p. 6.

¹¹ *Ibidem*, p. 6.

¹² *Documente privind istoria României, C, Transilvania, I (1075–1250)*, București, 1951, p. 151.

¹³ *Ibidem*, p. 187.

¹⁴ A. Bunea, *op. cit.*, p. 47.

¹⁵ *Hurmuzaki, I*, p. 88, cf. A. Bunea, *op. cit.*, p. 47.

scoși din Țara Birsei, organizațiunea lor bisericească și teritoriul pe care îl ocupaseră a fost supus nemijlocit arhiepiscopului de Strigoniu și nu episcopului transilvan. În anul 1235 se constată, că arhiepiscopul de Strigoniu avea sub jurisdicțiunea sa nemijlocită nu numai Țara Birsei ci și unele parohii făgărășene: pe preotul Leon de Dopca, Godfried din Hoghiz, Conrad din Veneția, Herman și Gerlac din Șercaia, toate comune din Țara Făgărașului, situate în partea sa estică, între Olt și piciorul de munte ce desparte Țara Birsei de Țara Făgărașului¹⁶. Acestea par a confirma încă o dată că teutonii au stăpinit acele comune și au pus acolo preoți germani.

În Țara Făgărașului, cavalerii teutoni se bucurau de anumite privilegii conferite de Andrei al II-lea prin diploma regală din 1222¹⁷ și întărite de papa Honoriu al III-lea la 19 decembrie 1222: „v-a mai dat dreptul de a ține liber șase nave pe Olt . . . care să ducă sare prin tot regatul nostru la coborâre, iar la urcare să ducă alte mărfuri . . . îngăduindu-vă ca nici voi, nici chiar oamenii voștri să nu plătiți vreo vamă cînd treceți prin terra Seculorum sau terra Blachorum”¹⁸, drept ce nu le va fi convenit localnicilor făgărășeni, care, pe lângă faptul că erau tot mai strimtorați în teritoriul lor, atît în vest cit și în est de elemente străine, li se afecta în acest fel și autonomia pe teritoriul pe care-l locuiau exclusiv.

După 1225 (alungarea teutonilor), în Țara Birsei au fost colonizați sași. S-a încercat o colonizare și în „Țara Vlahilor”, însă nu s-a reușit decît într-o proporție foarte redusă din cauza rezistenței opusă de populația autohtonă astfel au fost colonizați sași în satele Beclean, Șercaia și Mico (localitate dispărută)¹⁹. În contactul cu populația românească elementul săsesc nu a putut rezista și deseori conflicte l-au silit să plece în alte părți²⁰. Se pare că au plecat definitiv numai din Beclean și temporar din Șercaia, deoarece în 1460 regele Matei Corvin poruncește sașilor din districtul Brașovului „să colonizeze din nou satele Șercaia și Mico”²¹.

În mijlocul românilor au mai fost colonizați unguri, în Făgăraș²² și în satele Hoghiz, Dopca și Mateias²³.

În 1291 regele Ungariei Andrei al II-lea ține la Alba Iulia o adunare obștească cu „toți nobilii, sașii și românii din părțile Transilvaniei”, și hotărăște să restituie magistrului Ugrinus, moșiile Făgăraș și Sîmbăta revendicate de acesta și care și-au fost înstrăinate pe nedrept”²⁴.

Despre acest Ugrinus au scris mulți autori, disputîndu-i originea etnică și demnitatea politică, susținîndu-se că ar fi fost cînd român, cînd maghiar

¹⁶ A. Bunea, *op. cit.* p. 47.

¹⁷ *Documente privind istoria României, C, Trans.*, I (1075—1250) Buc., 1951, p. 183.

¹⁸ *Ibidem*, p. 187.

¹⁹ St. Mețeș, *Situația economică a românilor din Țara Făgărașului*, Cluj, 1935, p. XXX.

²⁰ *Ibidem*, p. X.

²¹ *Ibidem*, p. XI.

²² St. Mețeș, *Contribuții nouă la istoria românilor din Țara Făgărașului în veacul al XVII-lea*, în „*Analele Academiei Române*”, Mem. Sec. Ist., seria III, tom. XXIV, București, 1942, p. 575.

²³ I. Pușcariu, *Fragmente istorice despre boierii din Țara Făgărașului*, I, Sibiu, 1904, p. 11.

²⁴ *Documente privind istoria României, C, Trans.*, II (1251—1300), București, 1952, p. 369.

sau de origine germană, că ar fi fost voievod al Transilvaniei sau domn al Țării Făgărașului²⁵.

Documentul din 1291 nu atestă apartenența lui Ugrinus, nici că a fost cândva voievod al Transilvaniei sau domn al Țării Făgărașului, ci menționează numai că Ugrinus se intitula la acea dată magistrul și că revendica posesiunile avitice Făgăraș și Simbăta susținând că „i-au fost înstrăinate pe nedrept, și a înfățișat actele și privilegiile sale cu privire la aceasta“, de unde rezultă că le-au stăpinit și antecesorii. Acestia au primit probabil prin danie regală cele două moșii, Făgărașul și Simbăta.

Așadar, pentru a-și întări autoritatea în această parte a țării unde populația românească era foarte densă și omogenă, stăpînirea maghiară a dispersat pămîntul „țării vlahilor“ prin danii la diferiți stăpîni: astfel partea estică a ținutului făgărășan începînd de la Hălmeag, Șercaia și Vad pînă la Hoghiz, Mateiaș și Dopca a fost concedată ordinului teuton²⁶ iar în vest, teritoriul cuprins între satele Cîrța, Scorei, Streza Cîrțișoara la vest; Noul Român, Arpașul de Jos la nord și riul Arpaș la est, a fost rupt din pămîntul făgărășenilor și dăruit de Andrei al II-lea călugărilor cistercieni²⁷ așezați de regele ungar Bela al III-lea în extremitatea estică a ținutului, la Cîrța²⁸.

Cu toate acestea populația autohtonă din ținutul Făgărașului cu greu a putut fi supusă de maghiari, ea ridicîndu-se împotriva acestei stăpîniri în nenumărate rînduri. Iată de pildă în 1322 „... Henric, priorul mînăstirii Sf. Maria din Cîrța, din ordinul cisterciților“ merge la Carol Robert al Ungariei și se plînge în numele abatelui și conventului mînăstirii Cîrța, de „jignirile, silniciile, pagubele și necazurile pe care le suferă fără încetare ... de pe urma lovirurilor celor răi ...“ și-i cere regelui „să se milostivească a găsi leacuri potrivite spre apărarea susziselor fețe, oameni și moșii“²⁹.

Regele Ungariei, Carol Robert ia sub ocrotirea sa mînăstirea Cîrța: „am luat cu bunăvoință sub osebita noastră oblăduire ... mînăstirea Cîrța... învăluită din toate părțile de atît de multe tulburări ...“ și-i cere comitei provincial din Sibiu să intervină dacă „cineva din semeție și nesupunere se va împotrivi acestei porunci regale a noastre și va aduce vreo jignire sau vreo vătămare abatelui și conventului în oricare din drepturile și libertățile lor, atunci la cererea numitului abate și convent, comitele provincial din Sibiu, oricare va fi el, sau chiar locuitorii lui ... să-i oprească pe vătămătorii de la săvîrșirea pagubelor și să-i silească să-i aducă pe calea dreptății“³⁰.

O parte din satele aparținătoare românilor făgărășeni, aflate sub stăpînirea mînăstirii cistercite s-au răscolat în 1322, căci actul lui Carol Ro-

²⁵ I. Pușcariu, *Fragmente istorice despre boierii din Țara Făgărașului*, III, Sibiu, 1904, p. 63; I. Pușcariu, Ugrinus 1291, Academia Română, Discurs de recepțiune, XXIII, București, 1901, p. 4; A. Bunea, *op. cit.*, p. 9; Gh. Șincai, *Hronica Românilor*, I, 1967, p. 382.

²⁶ *Documente privind istoria României, C, Trans., I* (1075—1250), București, 1951, p.150, 182, 187.

²⁷ I. Pușcariu, *Fragmente istorice*, IV, Sibiu, 1907, p. 20.

²⁸ A. Bunea, *op. cit.*, p. 7.

²⁹ *Documente privind istoria României, C, Trans., II* (1321—1330), București, 1953, p. 30.

³⁰ *Ibidem*, p. 31.

³¹ *Ibidem*, p. 32.

bert stipulează: „toate bunurile mișcătoare ale răzvrătiților din următoarele sate, Cîrța, ..., Feldwar, Colun din Honarabah și Noul Român să se împartă astfel: două părți din numitele bunuri să cadă abatelui și conventului, iar a treia parte să cadă susnumitului comite provincial, cu îndatorirea ca numitul comite și locțiitorii lui să apere cu credință în toate nevoile și pricinile, drepturile și libertățile mănăstirii...“³¹.

O nouă ridicare împotriva stăpînirii maghiare în această parte a țării, este atestată de documente în 1343, cînd arhiepiscopul de Strigoniu ia sub ocrotirea sa minăstirea Cîrța „clădită la hotarul cel mai depărtat al regatului Ungariei, înspre partea schizmaticilor, care a fost nespus de lovită atît de acei schizmatici cit și de răii păzitori ai credinței creștine și despuiată cu desăvîrșire de bunurile sale“³².

Rezistența opusă de populația autohtonă din Țara Făgărașului în fața ofensivei feudalității maghiare a îmbrăcat în această vreme și forma migrației peste Carpați.

O astfel de migrare a făgărășenilor în Țara Românească este menționată de tradiția populară locală care amintește de o căpetenie, Negru Vodă, în fruntea localnicilor, care ar fi trecut munții în sec. al XIII-lea, tradiție care este consemnată în cea mai veche cronică a Țării Românești³³. Ștefan Meteș arată că „înainte de stăpînirea maghiară, aici, în Țara Oltului, a fost un voievod, Radu Negru, sau altul, care a dat lupte grele cu ungurii cărora n-a vrut să se supună, retrăgîndu-se în cetatea sa de ultimă rezistență de la Breaza, pe care apoi pierzînd-o, silit, a trecut munții prin veacul al XIII-lea“³⁴. *Inscripțiunea genealogică* a familiei Monea, gravată de Jonase Monea în anul 1728 în *piatra genealogică* pusă la casa sa din Veneția de Jos, atestă că arborele genealogic al familiei Monea de pe această piatră începe cu Grigore din Veneția în 1185 care ar fi fost tezaurier al voievodului Negru, căruia „i-au fost donate vămile împreună cu pădurile și cîmpurile strămoșului Grigorașcu în 1216“³⁵.

Existența lui „Negru Vodă“ aici în Țara Făgărașului, cunoscut cu acest nume în tradiția populară locală, adică Radu Negru al tradiției culte, este foarte mult comentată în istoriografia românească³⁶.

În tradiția populară făgărășană se menționează că în satul Breaza din Făgăraș ar fi existat reședința de vară a lui Negru Vodă iar pe locul numit „cetate“

³² *Documente privind istoria României, C, Trans., IV* (1341—1350), București, 1955, p. 160.

³³ *Istoria Țării Românești (1290—1690), Letopisețul Cantacuzinesc*, Editura Academiei, 1960, pp. 2—3.

³⁴ St. Meteș, *Din istoria dreptului românesc din Transilvania*, în „*Analele Academiei Române*“, Mem. Sec. Ist., seria III, tom XVII, 1935—1936, p. 92.

³⁵ N. Densușianu, *Momente pentru istoria Țării Făgărașului*, București, 1885, p. 103; Pavel Chihaia, *Inscripția genealogică a lui Jonase Monea din Veneția de Jos*, în „*Buletinul Monumentelor Istorice*“, anul XXXIX, nr. 2 1970, p. 66.

³⁶ I. Pușcariu, *Negru Vodă*, Sibiu 1898, p. 4—5; A. Marienescu, *Negru Vodă și epoca lui* în „*Analele Academiei Române*“, Mem. Sec. Ist., seria II, tom XXXI, București, 1909, p. 537; B. Petriceicu Hașdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae*, tom IV, București, 1898, p. XII; A. Bunea, *Stăpînii Țării Oltului, Academia Română, Discurs de recepțiune*, nr. XXXIV, București 1910, p. 6; George Șerban, *Oare e numai legendă?* în „*Transilvania*“ LIX, 1928, nr. 5, p. 356; Pavel Chihaia, *A fost Negru Vodă un personaj real sau legendar?* în „*Magazin istoric*“, III, 1969, nr. 5, p.

între Făgăraș și satul Beclean ar fi existat reședința de iarnă a acestui voievod.

Cetatea de la Breaza este singura fortificație medievală cunoscută la poalele munților Făgăraș, în afara celei de la Avrig și este menționată în numeroase repertorii și lucrări de specialitate³⁷. Cercetările arheologice făcute de Muzeul Brukenthal Sibiu între 1965-1967 la Breaza au identificat urmele unei cetăți al cărui tip nu-l găsim în Transilvania în afară de Sibiel ci numai în Țara Românească și în alte teritorii din sudul Europei. Cetatea este datată ca fiind construită cel mai târziu către mijlocul secolului XIII³⁸. La Breaza a apărut, pentru prima dată în Transilvania, o ceramică lustruită în exterior, de culoare neagră și roșie, tipică teritoriilor din sud³⁹. Această ceramică a fost descoperită recent și la curtea domnesacă din Curtea de Argeș. Nu este de mirare, așadar faptul că locuitorii din Breaza atribuie cetatea lor lui Negru Vodă, celebra figură legendară care ar fi plecat de aici la Cîmpulung.

Teoria constituirii statului feudal de sine stătător Țara Românească prin descălecatul din Făgăraș este respinsă de istoricii remarcabili⁴⁰, ca neconfirmată de documentația istorică. Concepția materialist istorică respinge din capul locului posibilitatea întemeierii unui stat printr-o descălecare. [După ea statul se formează pe o anumită treaptă de dezvoltare economico-socială, care-l fac necesar]. Statul Țării Românești s-a format treptat, s-a constituit ca o necesitate, la un anumit stadiu de dezvoltare economico-socială. Aceasta este incontestabil. Totuși este posibil ca Țara Făgărașului să fi jucat un rol în constituirea Țării Românești. Ea este vecină cu Țara Românească, e situată chiar în fața Cîmpulungului și a Curții de Argeș, în fața locurilor de scaun de la începuturile Țării Românești. Formațiunilor politice românești de o parte și de alta a Oltului din sudul Carpaților, în nord le corespund Făgărașul, Almașul și Ilașegul. Țara Făgărașului este și ea printre „țările”, care intră în componența noului stat⁴¹ face parte mult timp din Țara Românească. Chiar socotită „feud” și numită *ducat* ea nu este simplu feud întimplător, acordat temporar și condiționat, loc de refugiu oferit de suzeran, vasalului său pe teritoriul țării sale; asemenea feude de refugiu nu se dădeau la graniță, ci departe în interior⁴². Țara Făgărașului face parte din titlul domnului Țării Românești. În 1369 Vladislav Vlaicu se intitulează „voyvoda Transalpinus et banus de Zewerino, necnon dux de Fogaras⁴³”. Feudele date domnilor români obișnuit nu erau însoțite de titluri și nu figurau în titlurile domnești, nici *Ciceul și nici Cetatea de Ballă* și nici altele. Apariția Făgărașului în titlul domnesc al lui Vlaicu nu exclude legături sau

³⁷ W. Horvath, *Die Radu Negru Burgbei Breasa*, în „Korespondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde”, 47, 1924, nr. 4-6, pp. 44-46; V. Vătășianu, *Istoria artei feudale în Țările Române*, I, Editura Academiei, 1959, p. 11 și 132.

³⁸ T. Năgler, *Cercetările din cetatea de la Breaza*, în „Studii și comunicări, XIV, seria arheologie-istorie”, Sibiu, 1969, p. 89.

³⁹ Idem.

⁴⁰ C. C. Giurescu, *Istoria Românilor*, I, București, 1935, p. 348; D. Onciul, *Serieri istorice*, I, 1968, p. 22; Gh. Șineai, *Ironica Românilor*, tom I, București, 1967, p. 382; *Istorie a României*, vol. II, 1962, p. 145, 148.

⁴¹ D. Prodan, *Boieri și vecini în Țara Făgărașului în secolele XVI-XVII*, în „Anuarul Institutului de Istorie, Cluj”, tom VI, 1963, p. 161.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ P. P. Panaitescu și Damaschin Mioc, *Documenta Romaniae Historica, B, Țara Românească*, I (1247-1500), București, 1966, p. 12.

comunități mai vechi între Țara Românească și Țara Făgărașului. Un asemenea „feud” mai curînd le presupune.

Respingînd teoria formării statului feudal de sine stătător Țara Românească prin descălecatul din Făgăraș, credem în autenticitatea unei migrări a românilor făgărășeni peste Carpați în Țara Românească, sub conducerea desigur a unei căpetenii locale pe care tradiția locală făgărășană o numește Negru Vodă, migrare determinată de condițiile politice și sociale existente în această parte a țării, în prima jumătate a secolului al XIII-lea: cucerirea Țării Făgărașului de către maghiari la sfîrșitul secolului al XII-lea și începutul secolului al XIII-lea, așezarea călugărilor cistercieni la Cîrța cărora regii maghiari le-au dăruit un teritoriu smuls obștilor românești făgărășene situat în partea vestică a ținutului; așezarea teutonilor în 1211 în Țara Birsei, cărora le-a fost donată și o parte a teritoriului făgărășan în partea sa estică începînd de la Hălmeag, Șercaia și pînă la Mateiaș și Dopca precum și acordarea de către regele Andrei al II-lea al privilegiului de a circula prin tot ținutul fără interdicții; așezarea sașilor dincolo de Olt în nordul Țării Făgărașului și privilegiul dat acestora în 1224 de către regele Andrei al II-lea pentru a folosi pădurea românilor din Țara Făgărașului împreună cu autohtonii, încercarea regalității maghiare de a coloniza sași chiar în partea de mijloc a ținutului făgărășan și anume în Șercaia și Beclean; donațiile făcute în Țara Făgărașului unor persoane străine, cum ar fi de pildă cele acordate strămoșilor lui Ugrinus.

Toate acestea nu vor fi convenit românilor din acest vechi ținut autonom. Rezistența populației băștinașe din acest ținut românesc împotriva stăpînirii maghiare a îmbrăcat și forma *migrării* peste Carpați. Probabil la această migrare a unei părți din populația băștinașă a ținutului făgărășan peste Carpați în prima jumătate a secolului al XIII-lea a mai contribuit un factor politic și anume invazia tătară din 1241, invazie despre care se pomeneste documentar în 1264, cînd regele Ștefan cel Tânăr al Ungariei ia sub ocrotirea sa mănăstirea cistercienilor de la Cîrța „rămasă cu totul pustiiță în urma furiei prăpădului tătarăsc”⁴⁴ și în 1302 cînd se face mențiune că tătarii au trecut și pe teritoriul situat la nord de Olt în scaunul Cincul: „cei ai lor care au gemuit în captivitatea tătarilor, au trebuit să fie răscumpărați”⁴⁵. Este foarte probabil că pirjolul tătarăsc de vreme ce a trecut pe la Cîrța și la nord de Olt, nu va fi ocolit teritoriul făgărășan, situat în vecinătatea imediată a celor amintite documentar. Condițiile social-politice existente aici în prima jumătate a secolului al XIII-lea, ne fac să credem că o parte a populației autohtone a ținutului a putut migra peste munți la românii cu care în perioada anterioară stăpînirii maghiare vor fi trăit în strînsă comunitate.

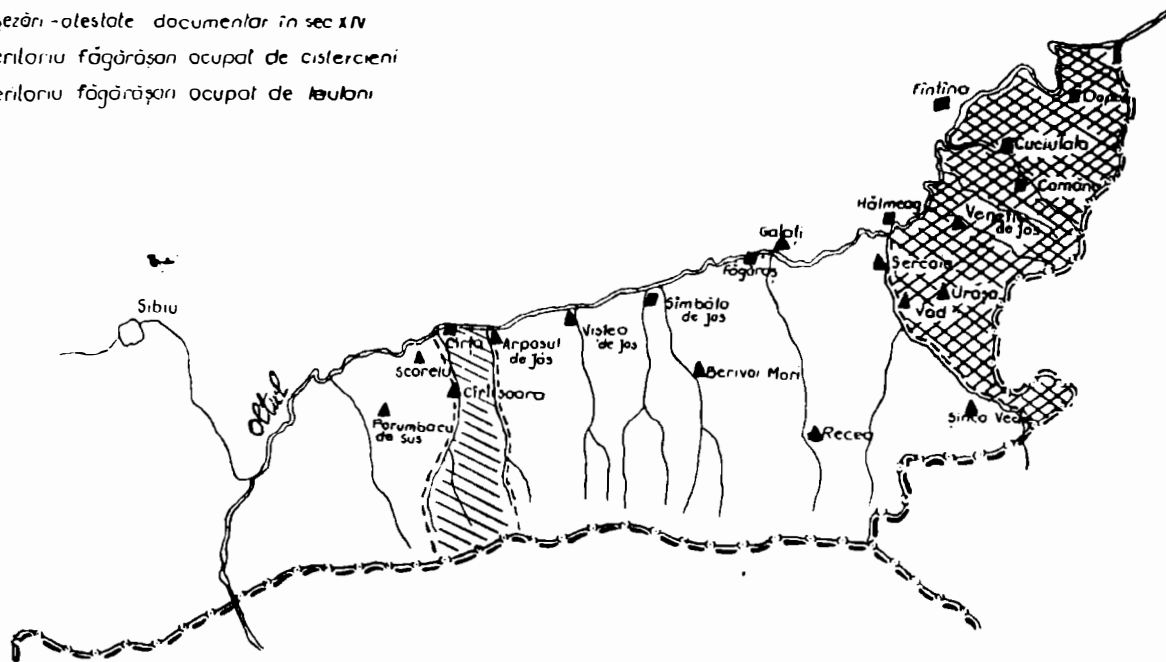
În ciuda presiunii exercitate în secolul al XIII-lea de către elementul străin de a se suprapune celui românesc acesta a fost silit cu timpul să se retragă din cauza împotrivirii dirze opusă de populația autohtonă, concretizată în răscoale și migrări peste Carpați în Țara Românească, ea reușind să-și mențină și în secolele umătoare autonomia etnică în acest vechi ținut românesc.

⁴⁴ *Documente privind istoria României, C, Transilvania, II (1251—1300), București 1952, p. 55.*

⁴⁵ I. Pușcariu, *Fragmente istorice*, IV, Sibiu 1907, p. 30.

Legendă:

- Așezări - așezate documentar în sec XIII
- ▲ Așezări - așezate documentar în sec XIV
- ▨ Teritoriu făgărășan ocupat de cistercieni
- ▩ Teritoriu făgărășan ocupat de teutoni

Harta Tarii Făgărașului în sec. XIII - XIV

DIE AUFLEHNUNG DER ANSÄSSIGEN BEVÖLKERUNG DER FOGARASCHER SENKE GEGEN DIE OFFENSIVE DES UNGARISCHEN KÖNIGREICHS IM XIII. UND XIV. JAHRHUNDERT

(ZUSAMMENFASSUNG)

Die Fogarascher Senke, geographisch im Süden Siebenbürgens gelegen, im Jahre 1222 unter dem Namen „Țara Românilor“ („Land der Rumänen“) dokumentarisch erwähnt, war wiederholt den Eroberungen des Ungarischen Königreichs ausgesetzt.

Die Autorin untersucht hier die Methoden die die ungarischen Könige anwandten, um die Fogarascher Senke zu erobern und die einheimische Bevölkerung zu unterwerfen. Mehrere Aufstände und das Ausweichen über die Karpaten in die jenseits gelegene Walachei haben die ethnische Autonomie in diesem altrumänischen Gebiet bewahrt.